

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Bestuurskundige Berichten januari 1993

Mollet, I.; Voort, H. van der; Aarden, I.; Edelenbos, J.; Harten-de Heer, W. van; Jolly, R.; Oonk, J.

Citation

Mollet, I., Voort, H. van der, Aarden, I., Edelenbos, J., Harten-de Heer, W. van, Jolly, R., & Oonk, J. (Eds.). (1993). Bestuurskundige Berichten januari 1993. *Bestuurskundige Berichten*, 8(1). Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233623>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233623>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Bestuurskundige Berichten

Prinicipes

Jaargang 8 nummer 1
januari 1993

Geloof

Bijgeloof

Officieel orgaan van de
Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden

ISSN: 0920-5772

8^e jaargang, nummer 1. Een uitgave van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden. Verschijnt minimaal vier maal per jaar.

Hoofdredactie

Ilse Mollet en Haiko van der Voort

Redactie

Inge Aarden, Jurian Edelenbos, Willy van Harten-de Heer, Roger Jolly, Ilse Mollet, Jeanet Oonk en Haiko van der Voort

Lay-out realisatie

Inge Aarden, Roger Jolly en Jeanet Oonk

Medewerkers aan dit nummer

Inge Aarden, Jurian Edelenbos, Niels van den Eeden, Willy van Harten-de Heer, Sjoerd Hoekstra, Roger Jolly, Jeanet Oonk, Haiko van der Voort

Service-Hero

Hans Pauw en de rest van de drukkerij F.S.W. (omdat ze niet gek van ons werden bij het nieuwe ontwerp).

Vormgeving

Roger Jolly

Redactieraad

Dhr. M.A.P. Bovens, mevr. M.L. Gevers-Breusers, dhr. F.M. van der Meer, dhr. J. de Vries, Ilse Mollet en Haiko van der Voort

Redactieadres

B.I.L. t.a.v. redactie BB
Vakgroep Bestuurskunde
Wassenaarseweg 52
Postbus 9555
2300 RB Leiden
071-273696

Abonnementen

B.I.L.-leden ontvangen de BB gratis. Voor niet-leden bedraagt de abonnementsprijs f 16,- per jaar. Over te maken op bankrekeningnummer 56.65.22.357 t.n.v. "B.I.L." of op giro 9013 van ABN Leiden o.v.v. "B.I.L. rek. nr. 56.65.22.357; Abonnement BB"

Druk

Drukkerij Faculteit der Sociale Wetenschappen

Waar redacteurs op persoonlijke titel hun mening geven, is deze niet noodzakelijkerwijs die van de hele redactie.

Waar bij woorden gebruik wordt gemaakt van het mannelijk geslacht, wordt uiteraard ook de vrouwelijke vorm bedoeld.

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

De gok van Andriessen 4
Andriessen trekt ten strijde tegen de gokautomaat

Geloof in Tsjechoslowakije 6
Een verslag van de B.I.L.-reis

De vrouw als hoedster van het milieu 7
Milieubeleid faalt zonder aandacht voor de vrouwen

Geloof in Europees burgerschap 9
Wat houdt het Verdrag van Maastricht in?

Milieubeleid in de Filipijnen 12

Oude wijn in nieuwe zakken? 13
Over het nieuwe DIII en de keuzemogelijkheden

De asociale samenleving 14
Wat te doen aan de toenemende normvervaging?

Het hoekje waar de klappen vallen 16
Kritiek op het artikel „Doubleplusgood” of „Doubleplusungood”

Principes, geloof en bijgeloof 17
Van de voorzitter

Illegalen gelegaliseerd 18
Over de B.I.L.-lezing over illegalen

Column: Het modewoord 20
Wat is dat toch steeds met die multidisciplinariteit?

BOOS 21

Voorwoord

Een nieuw jaar, een nieuwe jasje. De principes van de oude lay-out hebben we even laten varen. Zo zijn we tot een nieuwe lay-out gekomen, waarin we als redactie geloven. Het thema van deze eerste Bestuurskundige Berichten van 1993 is dan ook „Principes, geloof en bijgeloof”.

Natuurlijk hebben we allemaal principes, ook al zijn ze niet voor iedereen hetzelfde. Principes zijn vaak gestoeld op persoonlijke overtuigingen, overtuigingen zijn op hun beurt weer nauw verbonden met geloof. Geloof kan zich zowel individueel als collectief uiten. In beide gevallen kan een buitenstaander dit geloof zien als bijgeloof, omdat hij zich er niet in kan vinden. Het onderscheid tussen geloof en bijgeloof is dus subjectief.

Het is geen toeval als je de volgende onderwerpen tegen gaat komen op de bladzijden hierna: Is het geloof gerechtvaardigd dat vrouwen een bijdrage kunnen leveren aan een beter leefmilieu? De principes van het nieuwe DIII-programma. Zijn de argumenten voor scheiding van Tsjechoslowakije gebaseerd op geloof of op bijgeloof? Vervaging van principes aan de kant van de burgers. Het geloof in het Verdrag van Maastricht. Het overheidsprincipe om burgers te beschermen tegen zichzelf, toegepast op gokautomaten.

Het volgende nummer, dat in maart zal uitkomen, zal het thema dragen „van beleid tot beleid”. Denk bijvoorbeeld aan verschillende momenten in de beleidscyclus. Mocht je hierover nog heldere ingevingen hebben, schroom dan niet je pen te pakken en een artikel te schrijven. De deadline voor deze BB staat vast op 18 februari.

Ilse Mollet en Haiko van der Voort

Een eeuwenoud principe van de overheid is bescherming van de burgers tegen kwaad van buitenaf. Bescherming tegen andere burgers is al een nieuwer overheidsprincipe. Dit stukje anno 1993 gaat over bescherming van overheidswege aan burgers tegen zichzelf. Minister van Economische Zaken Andriessen wil de zogenaamde „piekautomaten” verbieden. Een piekautomaat is een gokkast die zeer onregelmatig uitbetaalt, maar als-ie dat doet dan gaat het om behoorlijke bedragen. Enig denkwerk brengt de conclusie naderbij dat deze gedochten verslavender zijn dan hun broertjes. Vele mensen legen hun beurs erin zonder dat ze er een bevredigend bedrag uit krijgen. De prikkel om er mee te stoppen is niet sterk genoeg vergeleken met de gedachte dat de volgende in te voeren gulden de gouden is. Vandaar het toekomstige verbod.

De gok van Andriessen

Over sinaasappelen, kersen en diens automaten

Haiko van der Voort

Actoren

In hoeverre is het te behandelen principe in de praktijk merkbaar, als je kijkt naar kansspelautomaten? De hele speelautomaten-cyclus wordt door vier partijen onderhouden. Ten eerste natuurlijk de bespeler. Een automaat komt echter niet uit de lucht vallen, dus de ondernemer bij wie deze staat is hier ook te noemen. De eigenaar van het beestje, meestal een exploitateur, is de derde partij. Deze opsomming houdt op na vermelding van de overheid als maker en handhaver van de Wet op de Kansspelen. Wat betreft de eerste partij valt te vertellen dat de gokverslaving toeneemt. Volgens een schatting zijn er in Nederland tussen de 140.000 en 200.000 gokverslaafden. Speelautomaten kunnen zeer winstgevend zijn voor zowel ondernemers als exploitateurs. Dat kun je zien als je de Gouden Gids erop naslaat. Een breed scala aan exploitateurs schittert je tegemoet. Een goed lopende kast int per jaar zo'n 200 duizend gulden, waarvan ongeveer twintigduizend naar de ondernemer gaat. Overigens hangt dat laatste getal af van de exploitateur. Een ondernemer krijgt vaak geld om een

kast in zijn zaak te dulden. De exploitateur krijgt meestal het grootste deel van de winst. „Fifty-fifty”-regelingen komen echter ook voor. Tegenover deze ontvangsten staan ook behoorlijke uitgaven. Voor een aanwezigheidsvergunning moet 300 gulden plus 200 gulden per automaat betaald worden, als de ondernemer deze langer dan vier jaar wil laten staan. Voor een exploitatievergunning betaalt men 4000 gulden plus 1000 gulden jaarlijks. Als iemand een compleet nieuw model in wil voeren, dan kost dat al gauw 20000 gulden.

Wet

De vierde partij is hier erg belangrijk. Het lijkt wel aardig om de burgerbescherming op papier eens langs te lopen. Dit papier is de Wet op de Kansspelen uit 1964 en in het bijzonder het Speelautomatenbesluit uit 1986. Een speelautomaat is, volgens artikel 30 Wet op de Kansspelen, een „toestel, ingericht voor de beoefening van een spel, dat bestaat uit een door de speler in werking gesteld mechanisch, elektrisch of elektronisch proces, waarbij het resultaat kan leiden tot de middellijke of onmiddellijke uitkering van prijzen of premies, daaronder begrepen het recht om gratis verder te

spelen.” Voor het aanwezig hebben van een speelautomaat is een vergunning van de Burgemeester van de eigen gemeente nodig. Voor het exploiteren ervan moet een vergunning aangevraagd worden bij de minister van Economische Zaken. Toelating van een specifiek model automaat in Nederland wordt door deze bewindsman op aanvraag verleend. Artikel vijftien van het Speelautomatenbesluit geeft verdere bescherming aan de burger tegen zichzelf. Zo mag de inzet per spel (één keer de knop indrukken) hoogstens een kwartje bedragen. De totale waarde van de aan spelers uit te keren prijzen moet minstens gelijk zijn aan 60% van de totale waarde van de inzetten. De speler mag gemiddeld per uur niet meer verlies lijden dan 50 gulden. De tijd die verstrijkt tussen de eerste keer drukken op de knop en de tweede keer, mag niet langer zijn dan drie seconden.

Controle

Wetten en regels zijn waardeloos als ze niet nageleefd worden. Ze moeten gehandhaafd worden. Speelautomaten worden op het moment nog niet grootschalig gecontroleerd. Uiteraard wordt een nieuw ingevoerd type ruimschoots getest. Dit gebeurt in het IJkwezen,

ondergebracht in het Nederlands Meetinstituut (NMI). Bij goedkeuring krijgt deze een stickertje en een nummer. Er kan echter niet gewaarborgd worden dat iemand per uur minder dan 50 gulden verliest. Die 50 gulden-regel wordt namelijk getest over een periode van honderd uur. Het bedrag is een gemiddelde. Vooral achter een piekautomaat, maar ook achter een normaal automaat, kan iemand na een uur makkelijk het meervoudige lichter geworden zijn. Machines van een goedgekeurd type worden verder niet meer gecontroleerd. In Leiden zorgt de politie voor enige steekproefsgewijze controles. Hier wordt echter slechts gekeken naar de vraag of een machine geijkt is en of de houder een vergunning heeft.

Tevens wordt er gecontroleerd of er niet te veel kasten op één locatie staan. In Leiden is er namelijk een maximum van twee. Het IJkwezen heeft landelijk acht technische controleurs in dienst. Gezien het feit dat er in Nederland zo'n 75 duizend speelautomaten hun plekje hebben gevonden, lijkt het aantal controleurs wat aan de lage kant. Een kast van een geijkt type die niet aan de wettelijke eisen voldoet, heeft dus alle kans om heel lang toch te functioneren, en zo vele munten op te slokken.

Letter en geest

Het besluit van Andriessen de piekautomaten te verbieden zal enige positieve gevolgen hebben voor de verslaafden. Voor de exploitateurs zijn

de gevolgen verwaarloosbaar. Er zijn vele soorten gokautomaten en de piekautomaten maken hier slechts een klein deel van uit (10%). De burger kan zich beschermd genoeg voelen als je de letter bekijkt. De geest is echter anders gestemd. Gokverslaving zal niet ingedamd worden door zo'n kleinschalig verbod. Hiervoor is wel degelijk iets meer nodig. Δ

Andriessen wil de gokverslaving tegen gaan door een verbod op „piekautomaten.”

Geloof in Tsjechoslowakije

De Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden vertoefde van vier tot tien oktober in Praag voor een studiereis. Het thema van deze reis was de scheiding van Tsjechoslowakije in de twee onafhankelijke staten Tsjechië en Slowakije. Over dit zelfde onderwerp zal dit artikel gaan. Geloof behalve Klaus en Meciar, ook de bevolking in de scheiding?

Ilse Mollet

Verkiezingen en verwijten

Op vijf en zes juni 1992 zijn er in Tsjechoslowakije verkiezingen gehouden. De winnende partijen waren de Beweging voor een Democratisch Slowakije (HZDS) van Vladimir Meciar, en in Tsjechië de Democratische Burgerpartij (ODS) van Václav Klaus.

Minister van Financiën Klaus was door Havel benoemd tot formateur van een nieuwe federale regering. Het was echter vrijwel onvermijdbaar dat de eerste ronde van de formatiegesprekken tussen Klaus en Meciar zou mislukken. Ze staan namelijk vooral op economisch gebied lijnrecht tegenover elkaar. Klaus is de vader van het massale privatiseringsproces, terwijl Meciar juist pleit voor overheidssubsidies voor noodlijdende bedrijven. Wat Klaus verweten wordt, is dat hij onvoldoende rekening heeft gehouden met het feit dat zijn saneringsbeleid in het economisch zwakkere Slowakije harder is aangekomen dan in het economisch sterkere Tsjechië. In Tsjechië is de moderne industrie gevestigd, terwijl

Slowakije vooral verouderde zware industrie heeft. Meciar wil het tempo van de economische hervormingen terugschroeven, omdat de invoering van de vrije-markteconomie in Slowakije gepaard gaat met zeer grote werkloosheid. In Slowakije is de werkloosheid twaalf procent, terwijl deze in Tsjechië slechts vier procent bedraagt.

Verschillen

Er bestaan echter niet alleen economische verschillen tussen de twee landsdelen, ook hun geschiedenis verschilt enigszins. Slowakije heeft jarenlang onder bewind gestaan van het Hongaarse deel van de Habsburgse Dubbelmonarchie en heeft nooit kans gehad om haar eigen identiteit te uiten, aangezien de Hongaren een drastische magyarisering doorvoerden. Tsjechië (Bohemen en Moravië) stond onder bewind van het Oostenrijkse deel van de monarchie en had het iets minder zwaar. Binnen Tsjechoslowakije, dat vanuit Praag centralistisch geregeerd werd, heeft Slowakije zich altijd achtergesteld gevoeld. Al deze factoren zijn oorzaak van de nationalistische gevoelens die nu in Slowakije opleven.

Scheiden

De Beweging voor een Democratisch Slowakije streeft naar meer autonomie voor Slowakije. De HZDS streeft naar een confederatie van twee soevereine staten. Klaus was echter voorstander van een federale staat, maar toen bleek dat Meciar aan zijn standpunten vasthield en hij zelf zijn economische idealen niet wilde laten varen, stelde hij volledige onafhankelijkheid voor. Op 20 juni is er een accord bereikt over een vreedzame scheiding van

Tsjechoslowakije langs constitutionele weg. De nationale parlementen zouden voor 30 september tot een beslissing moeten komen over de opdeling van Tsjechoslowakije. Op 23 juli hebben Klaus en Meciar in Bratislava opnieuw een accord bereikt over de beëindiging van de federale staat. Ze willen een constitutioneel wetsvoorstel over de ontbinding van de federatie aan het federaal parlement ter goedkeuring voorleggen, evenals over de verdeling van het federale eigendom. Op 26 augustus is besloten dat met ingang van 1 januari 1993 de federale staat Tsjechoslowakije zal ophouden te bestaan. Het is de bedoeling dat de overgang geleidelijk zal verlopen.

Geloof in de scheiding

Uit opiniepeilingen onder de bevolking blijkt dat zestien procent van de bevolking in Slowakije, twintig procent in Bohemen en elf procent in Moravië voor een splitsing in twee volledig onafhankelijke staten is. In Slowakije is dertig procent van de burgers voor een confederatie, in Bohemen en Moravië gemiddeld slechts drie procent. In Bohemen en Moravië geeft 38% van de bevolking de voorkeur aan een eenheidsstaat, terwijl in Slowakije dat maar door

Slowakije heeft zich binnen Tsjechoslowakije altijd achtergesteld gevoeld.

veertien procent geprefereerd wordt. De voorkeursverdeling is dus zeer gecompliceerd. Dit is een van de redenen waarom er geen referendum, zoals Havel had gewild, is gehouden. Het is dus maar de vraag of de meerderheid van de bevolking gelooft in de scheiding.

Velen die wij in Praag gesproken hebben, zetten er grote vraagtekens bij of de scheiding een goed doordachte rationele keuze is. Is het wel mogelijk een overheid in tweeën te delen? En is het niet verschrikkelijk irrationeel om aan de ene kant aansluiting bij de Europese Gemeenschap te zoeken en aan de andere kant jezelf in tweeën te delen? Er zijn duizend-en-één problemen die kunnen ontstaan, waarvan lang niet alle te voorzien zijn. Bovendien is het politieke bewustzijn in Tsjechoslowakije niet erg hoog. Het is de vraag of er wel genoeg capabele mensen zijn om de twee onafhankelijke staten te regeren. Dat moet de toekomst echter leren. Δ

Het milieu degradeert. Door de steeds verdergaande maatschappelijke, economische en industriële ontwikkelingen dreigt het leefmilieu in gevaarlijk vaarwater te komen. Het dreigt zelfs kopje onder te gaan als er geen drastische maatregelen genomen worden. Er is een duurzame ontwikkeling nodig: een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie zonder de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien, aan te tasten.

De vrouw als hoedster van het milieu over vrouwen, milieu en ontwikkeling in de Derde Wereld

Jurian Edelenbos

Ecofeminisme

In de beleidsmaatregelen ten gunste van het milieu in ontwikkelingslanden worden vrouwen nogal eens buitenspel gezet. Er wordt teveel nadruk gelegd op technische aspecten van het milieu. In dit artikel zal ik proberen aan te tonen dat vrouwen, milieu en ontwikkeling in de Derde Wereld communicerende vaten zijn: je kan

niet om de positie van vrouwen heen als je je bezighoudt met mondiale milieuvraagstukken.

Zijn vrouwen van nature meer verbonden met de natuur dan mannen? Een stroming die expliciet de vrouwenemancipatie en de milieuproblematiek met elkaar verbindt, en algemeen erkent dat er een verband bestaat tussen de positie van vrouwen en milieubeheer is het *ecofeminisme*.

„Vrouwen en natuur, het spirituele en intuïtieve, de vruchtbaarheid en emotionaliteit, staan tegenover man en cultuur.” Binnen deze stroming wordt er voor gekozen de koppeling vrouw-natuur niet te doorbreken, maar deze ook niet toe te laten in de mannelijke cultuur. Met andere woorden: mannen worden door vrouwen niet toegelaten in het milieudebat. „Men moet in plaats daarvan de kennis en ervaring van

vrouwen gebruiken om een andere cultuur en politiek te realiseren, die het intuïtieve en het spirituele integreren om een ecologische samenleving te bereiken."

Integratie van eigenschappen

Dat vrouwen dicht bij de natuur staan, alleen al omdat ze kinderen kunnen baren, is af te wijzen. De vrouw geeft zich dan over aan biologisch determinisme. Bovendien wekt het ecofeminisme de indruk het milieu als instrument te gebruiken om het emancipatievraagstuk in de schijnwerpers te zetten. In bestuurskundige termen heet dit een „policy window”-strategie. Een „policy window” is een mogelijkheid om bepaalde problemen op de voorgrond te plaatsen door deze te koppelen aan een ander probleem (J.W. Kingdom, 1984).

Er moet niet zozeer gedacht worden in termen van hiërarchieën, maar meer in termen van netwerken, waarin alle elementen belangrijk en noodzakelijk zijn. Deze benadering laat geen ruimte voor de heersende rol van vrouwen of mannen, noch voor technologieën die de natuur onderwerpen en vernielen. De mannelijke en vrouwelijke eigenschappen dienen geïntegreerd te worden. De verschillen in de omgang met de natuur tussen mannen en vrouwen worden niet uit de biologie, maar uit de opvoeding verklaard en zijn dus cultureel bepaald. De filosofische stroming die dit als uitgangspunt neemt, heet het kritisch-rationeel ecofeminisme.

De vrouw en het milieu

Het is dus beter dat mannen en vrouwen samenwerken met betrekking tot het milieu dan dat de vrouwen solo gaan. Echter valt niet te ontken-

De mannelijke en vrouwelijke eigenschappen dienen geïntegreerd te worden

nen dat vrouwen in het huidige milieubeleid een ondergeschikte rol spelen. Wanneer we nu de situatie in de meeste ontwikkelingslanden bekijken, zal duidelijk worden dat je niet om de positie van vrouwen heen kunt met betrekking tot mondiale milieuvraagstukken.

In ontwikkelingslanden gaan de mannen in grote getale en voor lange perioden naar de stad om daar werk te zoeken. Dit heeft als gevolg dat de vrouwen achterblijven om voor de kinderen te zorgen en het land te bewerken. In de Derde Wereld houden vrouwen zich dagelijks bezig met vier voor het milieu elementaire zaken: het land, water, energie en de bossen. Concreet betekent dit dat zij voor het voedsel en de dieren zorgen, de gewassen verbouwen, brandhout verzamelen om op te koken en water uit de soms ver weg gelegen waterputten en bronnen halen.

De vrouw en haar kennis

Vrouwen hebben door hun werkzaamheden op het land specifieke kennis over het hen omringende milieu. Kennis die door de internationale instellingen maar al te vaak over het hoofd gezien en ondergewaardeerd wordt.

Zo werden in een West-Afrikaans land nieuwe rijstsoorten met een hogere opbrengst geïntroduceerd. Deze moesten gekocht worden, samen met kunstmest en pesticiden, wat een hoge investering vereist. De arme vrouwen in dat land hadden geen geld voor deze investering en konden deze methode dus niet volgen. Uiteindelijk gingen ze over op een eeuwenoude traditionele methode, namelijk rijstzaden in het wild verzamelen. Deze mix van inheemse rijstsoorten bleek veel beter bestand tegen extreme droogte dan de nieuwe rijstsoorten. Traditionele kennis van vrouwen bleek zeer waardevol en dreigde verdrongen te worden door moderne technieken, bedacht door knappe koppen achter een bureau, die geen flauw benul hadden hoe de situatie op micro-niveau er voor stond.

Naar een ander beleid

Het is aan te raden een ander beleid te

We kunnen niet om de positie van vrouwen heen

ontwikkelen, waarbij er naar wordt gestreefd een goede balans te vinden tussen activiteiten op macro-, meso- en micro-niveau. Beleid gevormd op macro- of meso-niveau hebben alleen nut als zij op micro-niveau geïmplementeerd kan worden. Het milieu- en ontwikkelingsbeleid op de drie niveaus moet geïntegreerd worden. Zo zal de kwaliteit van het te vormen beleid sterk verbeterd worden.

Een voorbeeld hiervan komt uit Haïti waar een mannelijke voorlichter met een aantal vrouwen ging praten. Deze vrouwen besteedden veel aandacht en zorg aan hun groentetuinen. De voorlichter zag dat en raakte geïnteresseerd. Hij wisselde zijn kennis over bodembescherming en landbouwtechnieken uit met de kennis van vrouwen over hun landbouw en over milieu. Deze uitwisseling leidde ertoe dat twee „kennissystemen” werden samengevoegd. De vrouwen waren enthousiast en hielpen elkaar om de verbeteringen op hun eigen land aan te brengen. Dijkjes en heggen werden aangelegd tegen erosie, bomen langs de rand van de velden geplant. Op deze manier werd kennis op macro-niveau met kennis op micro-niveau gecombineerd met een goed resultaat als gevolg.

Op dit moment komt de integratie van kennis van de verschillende niveaus niet echt van de grond. Er wordt teveel nadruk gelegd op de top-down benadering en te weinig op de bottom-up benadering. Wil men echter tot een kwalitatief beter milieubeleid komen dan moet er gepleit worden voor een grotere rol voor vrouwen in het milieubeleid in ontwikkelingslanden, omdat zij daar op het micro-niveau over een grotere specifieke kennis beschikken. Δ

Een aantal jaren geleden merkte de gewone burger vrij weinig van de Europese integratie. Dit gaat echter meer en meer veranderen en het verdrag van Maastricht zal hierop een grote invloed uitoefenen. Het onderstaande stuk gaat in op het begrip Europees burgerschap wat voor het eerst in het verdrag van Maastricht is vastgelegd.

Geloof in Europees burgerschap

Jeanet Oonk

Sinds de ondertekening van het verdrag van Maastricht is er al veel over geschreven. Toch blijken relatief weinig burgers van de verschillende lidstaten op de hoogte te zijn over wat het verdrag eigenlijk inhoudt. In Nederland zegt 30% goed op de hoogte te zijn en 67% matig. Dit is nog veel vergeleken met de Spanjaarden waar 8% op de hoogte is. Toch is ongeveer 80% van de Nederlanders wel voor Europese integratie.

In het verdrag van Maastricht zijn de lidstaten overeengekomen dat er een Europese Unie opgericht wordt. Deze Europese Unie moet vooral veel voordelen opleveren voor de burgers. Het begrip Europees burgerschap is in het verdrag voor het eerst vastgelegd. Het betreft een aantal fundamentele rechten van burgers van de lidstaten, waarbij het voornamelijk gaat om staatsburgerschaprechten.

Echt goed uitgewerkt zijn deze burgerschapsrechten nog lang niet. Er is bijvoorbeeld geen lijst met burgerrechten. De criteria voor wie in aanmerking komt voor het Europees burgerschap zijn nog niet uitgewerkt. Daarnaast wordt in het geheel niet over de positie van de niet-onderdanen van de verschillende lidstaten gesproken. Een aantal van de rechten voor de burger zullen hieronder de revue passeren.

Vrij verkeer

De mogelijkheid om vrij door elke lidstaat te reizen, in elk lidstaat te verblijven en te werken onder dezelfde voorwaarden als de burger van het gastland. Er zijn echter nog tal van nationale beperkingen en er is dan ook nog aanvullende wetgeving nodig. Voor werknemers in loondienst zijn de beperkingen al opgeheven en sinds juli 1992 mogen ook de studenten, gepensioneerden en andere economische niet-actieven zich, onder bepaalde voorwaarden, overal vestigen.

Kiesrecht

Indien men woonachtig is in een andere lidstaat verkrijgt men daar zowel actief als passief kiesrecht. Dit is van toepassing op zowel de gemeenteraadsverkiezingen als op verkiezingen van het Europese Parlement. Eind 1994 moeten gedetailleerde regelingen klaar zijn voor de gemeenteraadsverkiezingen en eind 1993 voor het Europese Parlement. In 1994 zullen er weer verkiezingen voor het Europese Parlement plaatsvinden en dan moet de nieuwe regeling al ingevoerd zijn. In Nederland is het nu al zo dat onder bepaalde voorwaarden niet-onderdanen mogen meestemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen, maar deze regeling gaat veel verder. De nieuwe regeling zal voor de meeste lidstaten en ook voor Nederland een aanpassing betekenen van de grondwet.

De regeling van het kiesrecht erkent de vrijheid van verblijf van de burgers in Europa en het recht van de burgers om op het voor hen relevante niveau politieke activiteiten te kunnen ontplooiën. Voor het eerst wordt expliciet verondersteld dat de eenwording ook de burgers aangaat en niet alleen politici en ambtenaren.

Consulaire bescherming

Het recht op consulaire bescherming in het buitenland (verblijf in een derde land) van de diplomatieke instanties van andere lidstaten, indien het thuisland van de burger daar niet is vertegenwoordigd. Eind 1993 moeten hierover nadere regelingen zijn aangenomen.

Verzoekschrift

Institutioneel is vastgelegd dat een burger verzoekschriften kan indienen bij het Europees Parlement. Tot voor kort gebeurde dit al in de praktijk, maar het is goed dat dit nu officieel mogelijk is. Als het zaken betreffen, die tot het werkkterrein van de gemeenschap behoren en het de indiener rechtstreeks aangaat, geeft dit de burger meer mogelijkheden om gehoor te krijgen.

Ombudsman

Er zal een Europese Ombudsman benoemd worden. Deze zal voor vijf jaar aangesteld worden en nadien eventueel herbenoembaar zijn. De burger kan zich door het schrijven van een bezwaarschrift tot hem wenden.

Een Ombudsman zal volkomen onafhankelijk functioneren en van niemand instructies aanvaarden. Alleen het Hof van Justitie zou hem, indien nodig van zijn ambt kunnen ontheffen. Buiten de bevoegdheden van de Ombudsman zullen de gerechtelijke aangelegenheden van het Hof van Justitie en het Gerecht in eerste aanleg vallen.

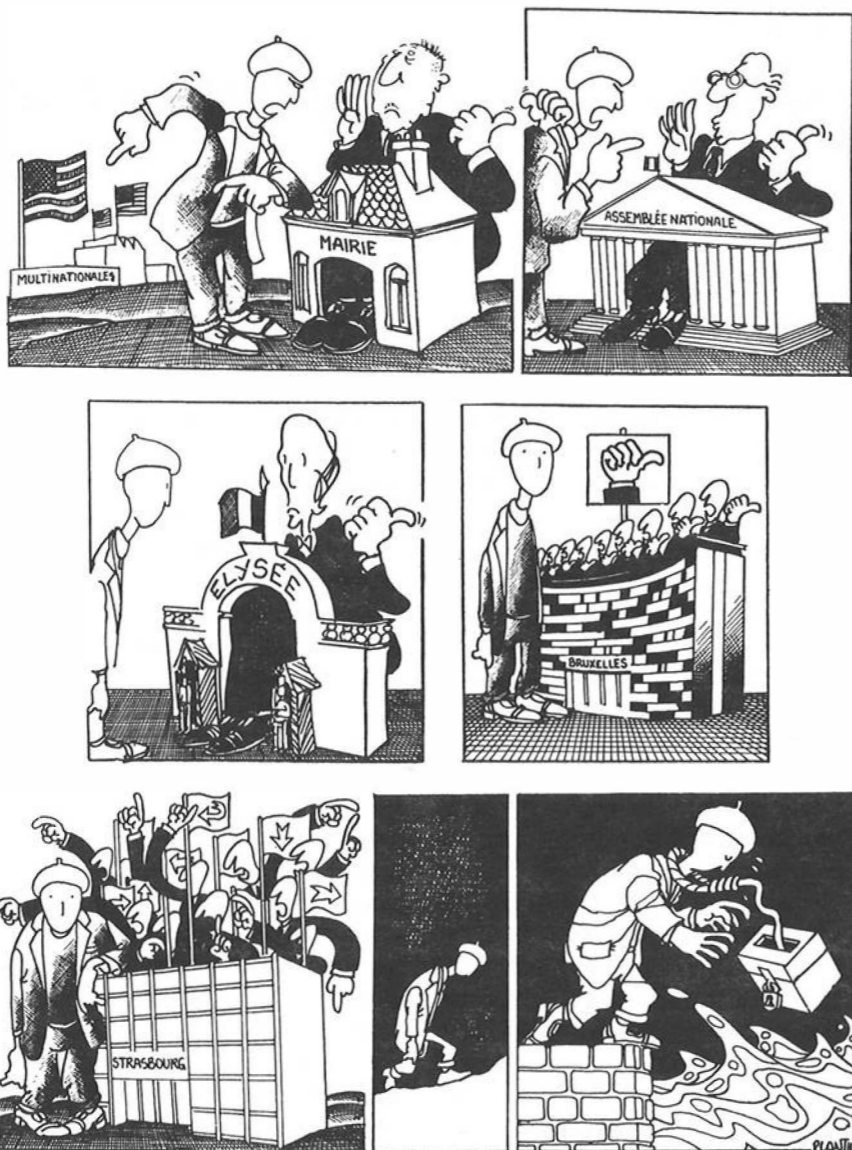
Na de instelling van de Ombudsman zal het mogelijk zijn een klacht in te dienen zodra het gaat om eventueel wanbeheer van instellingen van de Europese Gemeenschap. Zijn taak zal zijn klachten van natuurlijke of rechtspersonen of burgers van de Europese Unie over vermeende gevallen van wanbeheer serieus te onderzoeken.

Naast de mogelijkheid om te reageren op bezwaarschriften van burgers, mag de Ombudsman ook op eigen initiatief handelen of op basis van door het Europese Parlement voorgelegde klachten. Wordt wanbeheer vastgesteld bij de betreffende instelling dan dient deze instelling binnen drie maanden op de klacht te antwoorden. Daarna wordt er verslag uitgebracht aan het Europese Parlement en deze zal verder bezien wat te doen.

De politieke controle van het Europese Parlement kan hierdoor worden versterkt. De Ombudsman zelf kan verder niets ondernemen. Gezien de vele verbanden tussen de Europese instellingen en nationale instellingen is het de vraag of de burger kan bepalen wanneer het om vermeend wanbeheer van een Europese instelling gaat? De vraag is dan ook hoe dit in de praktijk gaat werken?

Bovenstaande ideeën zoals vastgelegd in het verdrag van Maastricht geven aan dat de politici geloven in Europese integratie. Ook voor de burger. Of deze er zelf in geloven? Δ

De eenvoudige kiezer van gemeente tot Straatsburg. Illustratie: Plantu uit La Démocratie? Parlons-en!

boox for brains

BOOX

Voor studie, beroep en ontwikkeling
Specialist in buitenlandse boeken
Eigen import

Het is van belang onderzoek te blijven verrichten naar de processen die bijvoorbeeld de ontbossing veroorzaken, want wie weet vinden we nog wel een manier om er een eind aan te maken. Waarschijnlijk is dat echter niet. Na een half jaar veldwerk in een gebied waar in volle vaart het laatste resterende regenwoud aan het verdwijnen is, kan ik niet anders dan tot de droeve conclusie komen dat in ieder geval daar geen hoop is op verandering van het tempo van ontbossing. Ik zal u zeggen waarom niet.

Milieubeleid in de Filipijnen

Sjoerd Hoekstra

Het gebied waar in mijn observaties heb gedaan ligt in het Noordoosten van de Filipijnen, en staat bekend als de Cagayan Vallei. Deze vallei is geheel omringd door bergketens aan de Oost-, Zuid- en Westkant en wordt in het Noorden begrensd door het kanaal van Babuyan, een deel van de Zuid-Chinese zee. Het gebergte aan de Oostkant, de Sierra Madre, is voor een groot deel nog bebost, hoewel slechts een klein deel rond het stadje Palanan nog als maagdelijk regenwoud aangemerkt kan worden. Het is het laatste resterende regenwoud op het Noordelijk eiland Luzon.

Mijn afstudeeronderzoek richtte zich uiteindelijk op het beleid van het Departement van milieu en natuurlijke hulpbronnen (DENR) ten aanzien van graslandgebieden. Na het kappen van bomen voor de houtindustrie trekken kleine boeren over de door de commerciële houtkapbedrijven aangelegde wegen het bos in. Daar kappen en branden ze de resterende vegetatie en bebouwen het vrijgekomen land met rijst, maïs, zoete aardappelen, koffie, bananen en andere gewassen. Een gedeelte daarvan is voor de lokale markt, het grootste gedeelte voor zelfvoorziening. Na verschillende cycli van bebouwing wordt het land onvruchtbaar en worden nieuwe stukken van

het woud gereedgemaakt voor landbouw. De achtergelaten stukken land raken begroeid met grassen, waarvan de bekendste soort *Imperata cylindrica* is, op de Filipijnen bekend als Cogon. Deze graslanden zijn berucht om hun onvruchtbaarheid, en men vermoedt dat ze in hoge mate erosiegevoelig zijn. De vraag die ik stelde was: Wat doet de overheid (gedefinieerd als de DENR en de lokale bestuurder) in het gebied met de graslanden? Wat zijn hun plannen met deze landen? Deze vraag leidde me in de eerste plaats naar de geldende wetgeving met betrekking tot landgebruik.

Wetgeving over landgebruik

De Filipijns wetgeving met betrekking tot land is relatief eenvoudig. Het totale landoppervlak wordt onderverdeeld in „Alienable and disposable (A&D) lands” en „forest lands.” A&D landen zijn die gebieden die in bezit zijn van particulieren, en zijn dus vervreemde en vervreembare gronden. Forest lands zijn al die landen die niet A&D zijn, oftewel alle publieke landen. In de „revised Forestry Code” van 1972 worden tot de publieke landen als die landen gerekend, die een hellingspercentage van 18% of meer hebben. Het beheer over de publieke landen is ondergebracht bij het Departement of Environment and Natural Resources

(DENR). Dit departement is onderverdeeld in vijf bureaus, waarvan het beheer over de forest lands in handen is van het Forest Management Bureau (FMB). Door concessies, overeenkomsten en pachtrechten uit te geven tracht het FMB het beheer over forest lands te reguleren. Zo bestaan ook met betrekking tot graslanden die tot de „forest lands” behoren enkele beleidsmaatregelen.

Geen van de beleidsmaatregelen heeft veel effect. De rancheros (diegenen die gebieden gebruiken voor begrazing) houden zich in het geheel niet aan de voorwaarden van de bosdienst. Bij de herbebossing wordt op grote schaal gefraudeerd door een ieder die erbij betrokken is. Dorpelingen zijn vaak meer geïnteresseerd in het land voor landbouw en branden het herbebossingsproject plat. Ook hebben ze de graslanden nodig als graasgronden voor hun buffels, koeien of geiten. De eigen onmacht van de bevolking land in bezit te krijgen leidt tot het stelen van land van grote landeigenaren. Het huren van stukjes grond van de overheid voor landbouw is vaak alleen voor de meer mondigen en slimmen weggelegd, omdat het een ingewikkelde regeling betreft. Degenen met de beste contacten maken de meeste kans. Maar zelf dan kan het misgaan. Het huurcontract wordt gebruikt om

leningen te verkrijgen. Als de oogst mislukt door droogte of juist wegspele van land door zware regenval zijn ze het beheer over het land kwijt. Beladen met schulden zoeken ze met hun familie nieuwe stukjes land waar ze hun gewassen kunnen laten groeien.

Ambtenaren

De rol van de ambtenaren van de bosdienst is dubieus. De ambtenaren op het niveau van de velddiensten zijn direct verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. Toch treden ze niet op tegen de rancheros die de vereiste maatregelen niet uitvoeren. Ze staan machteloos ten opzichte van corrupte burgemeesters of dorpeelingen die de herbebossingspogingen frustreren. Vaak hebben ze hun positie binnen de ambtenarij te danken aan juist die burgemeester of die ranchero. Ook dorpeelingen deïnen niet terug voor fysieke bedreigingen aan het adres van de ambtenaar die probeert hun land met bomen te beplanten. Het

departement van milieu en natuurlijke hulpbronnen was destijds opgedeeld in vier niveaus. Ten eerste het Centrale niveau: de kantoren in Manila. Ten tweede was er het regionale niveau, een administratief tussenniveau boven de provinciale en gemeentelijke autoriteiten. Ten derde was er het provinciale niveau, dat gelijk was aan de provinciale indeling van de regio. Het laatste niveau was het district, dat veelal meerdere gemeenten binnen een bepaalde provincie omvatte. Vooral op regionaal niveau werd veel geklaagd over het gebrek aan controle op de provinciale en districtskantoren. Het bleek dat de districts- en provinciale afdelingen van het milieuministerie geheel onder controle van het lokale bestuurders waren en dat zij deze kantoren gebruikten om hun eigen invloed te versterken. Gelden voor herbebossing en andere projecten van de centrale bosdienst werden gebruikt om de eigen zaakjes te financieren en stemmen te winnen.

De werkelijke doelstellingen van de beleidsmaatregelen worden in het geheel niet of slechts gedeeltelijk bereikt. Dit is verontrustend omdat veel van dat geld afkomstig is van leningen door buitenlandse instellingen, die kennelijk nog steeds zo naïef zijn te geloven dat de centrale overheid van het land controle heeft over de eigen gebieden en in staat is ingewikkelde beleidsprogramma's uit te voeren.

Wat geldt voor de graslanden lijkt ook op te gaan met betrekking tot de nog beboste gebieden. De maatregelen die bestaand bos moeten beschermen en de houtkap aan banden moeten leggen zijn waarschijnlijk zelfs nog meer onderhevig aan commerciële belangen van lokale machthebbers, en daardoor vermoedelijk nog moeilijker uit te voeren. Vandaar dat dit stuk zo pessimistische is begonnen Δ

Oude wijn in nieuwe zakken?

Inge Aarden

Het nieuwe DIII-programma

Het nieuwe DIII-programma dat afgelopen september van start is gegaan, heeft veel stof doen opwaaien. Onduidelijkheid. Is het nu een vooruitgang of niet? Angst dat een facet of veld geen doorgang vindt. Beperking van de keuzevrijheid.

Hoe werkt dit nieuwe programma nu, wat zijn de achterliggende gedachten?

De werking

In de studiegid staat veel over het DIII-programma geschreven. Toch blijven er veel vragen open. Wat is een facet? Wat is een veld? Hoe werkt een combi? Een facet moet gezien worden als een theoretische verdieping van een bepaald gebied, dat in de voorgaande jaren ter sprake is gekomen. Een veld is daarentegen meer een praktische toepassing. Wanneer de facetten en velden op elkaar worden losgelaten, ontstaat een matrixstructuur. Een aantal cellen van deze matrix samen vormt dan een combi. Een combi dient dus een verdieping te zijn van het facet en het veld samen. Het is een theoretische verdieping ervan. Een groep van ongeveer 24 studenten die een facet of veld volgen, wordt opgesplitst in drie groepen van acht, die ieder een onderwerp gaat behandelen. De eindproducten van de combi zijn de acht individuele probleemstellingen. Daarna volgt (weer) de praktijk in de vorm van een individuele stage en een individuele scriptie.

Historie

In 1984 werd besloten in het DII een specialisatie aan te brengen in de vorm van varianten en accenten en in het DIII vrije en gebonden keuzevakken te plaatsen. De varianten en accenten in het DII hadden betrekking op de vier inhoudelijke peilers van de bestuurskunde: economie, politicologie, sociologie en rechten. Het accent moest dan toepassingsgericht zijn. Dit systeem bracht een aantal problemen met zich mee. Als een bepaalde variant of accent niet gekozen werd, waren wel docent en collegieruimte besproken. Verder werd de specialisatie ieder jaar op dezelfde manier uitgekauwd en stonden stage, scriptie en specialisatie los van elkaar. In 1989 werd, onder ander daarom, besloten het gehele onderwijsprogramma te herzien. De „Bende van Zes”, een aantal prominente bestuurskundeprofessoren van Leiden en Rotterdam, kwam met voorstellen, die jaar voor jaar werden ingevoerd. Het DII en DIII werden als het ware omgewisseld en de peilers in het DII werden nu Beleid, B.I.K., Onderzoek

en O&M. Met behulp van deze vakken tracht men de versnippering tegen te gaan en de basiskennis af te sluiten. De stage en scriptie kwamen in het vierde jaar terecht. De achtergrondgedachten hierbij waren:

- stroomlijning van het studietraject;
- verdieping van de studiestof;
- studieovervragingen beperken;
- onderwijsvernieuwing (starheid omlaag, didactische variatie, creatiever onderwijs, betrokkenheid van de studenten bij het onderwijs vergroten).

Het programma verwacht dus duidelijk een andere houding van zowel student als docent.

Praktijk

Terug naar de facetten en velden. Een zwak punt van facetten en velden is het aanbod. Bij geringe inschrijving voor een van beide vervallen facetten of velden of worden ze slechts één maal per jaar aangeboden. Dit alles vanwege de te grote onderwijskosten. Het onderwijs is het meest rendabel wanneer minimaal en maximaal 25 studenten zich voor een facet of veld inschrijven. Erkend wordt wel dat dit getal een utopisch streven is. Het echte minimum ligt dan ook op tien studenten per facet of veld. Als het van de andere kant wordt bekeken, kan ook gezegd worden dat wij als studenten blij mogen zijn, dat zo'n vak toch in ieder geval één keer per

jaar doorgaat.

Eerder is gezegd dat een combi een verdieping van het facet en veld hoort te zijn. Dat wil eigenlijk zeggen dat de ideale combi slechts één vakje van de matrix beslaat. Maar ja, een combi gaat alleen door als er minimaal en maximaal(?) acht studenten zich hiervoor aanmelden. Dus worden de combi's verruimd en hoort één combi dus bij verschillende cellen van de matrix. Dit is in feite een zwakte van de combi.

In een combi wordt gewerkt in groepjes. Veel studenten zullen zeggen: „Laat mij het maar alleen doen. Ik weet wat ik aan mezelf heb en van anderen kun je niet op aan.” Het in groepen werken vergt ook vaak veel coördinatie.

De nadruk in de combi ligt toch op de individuele probleemstelling. De gedachte van de „Bende” was dat men later in de praktijk ook in groepen moet werken en dat groepen een stimulerende werking kunnen hebben, omdat men niet onder wil doen voor anderen en anderen niet wil duperen. De twee laatstgenoemde redenen zijn volgens mij gebaseerd op een te positieve visie op de mens, gezien de realiteit van werkgroepen in het verleden.

Naast het punt van werken in groepen in de praktijk is er een ander positief punt van de combi, namelijk dat er aan

een uitgebreide probleemanalyse wordt gewerkt, zodat verschuivende probleemstellingen later kunnen worden voorkomen. Daarbij ligt vast binnen welk traject de scriptie klaar is, wat een stuk zekerheid richting de student geeft. Ik vind echter wel dat er een deel zelfstandigheid bij de student wordt weggenomen.

Oude wijn?

Wanneer men het DIII programma nog eens goed bekijkt, kan men tot de conclusie komen dat facetten verdacht veel op varianten lijken en velden veel op accenten. Wat men eigenlijk heeft gedaan, is de vastgeroeste elementen eruit gehaald, naar de vraag van de praktijk en de studenten gekeken, de onderwijskosten ingepland en het geheel flexibel „gemaakt”. Het beestje is een klein beetje veranderd en heeft voor het imago een andere naam gekregen. Zo ging het ook met het veld Politie en Justitie. Omdat te weinig studenten zich hiervoor inschreven, veranderde men niet de inhoud, maar wel de naam van het vak in „Veiligheidsmanagement” en het resultaat was daar.

De eerste geluiden over het nieuwe DIII-programma zijn positief. We wachten dan ook met spanning op de tussentijdse evaluatie! Δ

De asociale samenleving

Normvervaging en hoe die bestreden kan worden

Jurian Edelenbos

De Nederlandse democratie raakt overbelast als gevolg van de toenemende normvervaging. Hiermee wordt een afnemend normbesef aan de kant van de burgers bedoeld. Activiteiten worden verzwegen voor de belasting, er vindt clandestiene productie plaats (zwartwerkers worden in dienst genomen) en sociale voorzieningen worden verkeerd gebruikt en zelfs misbruikt. Dit wordt door Durk-

heim het „anomische” gedrag genoemd. Het gedrag van individuen die in een verzorgingsstaat goed af zijn en niettemin naar verrijking streven ten koste van de samenleving. Je kan hierbij denken aan het eigenbelang als persoon of als vertegenwoordiger van een organisatie. Mensen of organisaties kunnen in „slechte tijden” een beroep doen op de overheid en vervolgens als het weer goed gaat de gemaakte winst op slinkse wijze aan de belasting onttrekken.

Complexiteit komt niet ten goede aan de duidelijkheid

De nadruk bij bestrijding van normvervaging valt op een verharde aanpak jegens de burger. De tekortkomingen van de overheid worden echter buiten beschouwing gelaten. De stelling die in dit artikel geponeerd wordt, is dat niet de burger, maar de overheid de democratie onder druk zet en dus verantwoordelijk is voor de steeds toenemende normvervaging bij de burgers.

Een normcrisis

De overheid is voor een groot deel verantwoordelijk voor het afnemend normbesef van de burgers of erger een normcrisis. De overheid schiet op het terrein van de normgeving en normhandhaving tekort. Deze normcrisis versterkt de vervaging van het normbesef, omdat de burgers het gevoel krijgen dat het bij de naleving van het beleid niet zo nauw luistert. De overheid verschaft te weinig ordening en sturing in de maatschappij. Zij loopt teveel achter maatschappelijke ontwikkelingen aan en zij verzuipert in een al te gedetailleerde regelgeving (beleidsverdichting).

De beleidsverdichting wordt veroorzaakt door een complexisering van de samenleving. De sociale werkelijkheid wordt steeds ingewikkelder. Niet alleen mensen en groepen van mensen worden in toenemende mate van elkaar afhankelijk, ook beleidsdoel-einden, beleidsterreinen en probleemgebieden kennen een onderlinge interdependentie. Het wordt voor de overheid steeds moeilijker om de complexe samenleving enige richting te geven. Nu wordt door Kickert beweerd dat een systeem pas goed functioneert in een omgeving met grote variëteit aan verstoringen als het systeem zelf voldoende variëteit aan responsen bezit. In een complexe omgeving dient het systeem zelf ook

complex te zijn (Kickert, 1991). Maar een negatief gevolg van een complex systeem is dat het voortgebrachte beleid meestal ook complex is en zelfs nog complexer. Dit komt niet ten goede aan de duidelijkheid naar de burgers toe, wat vervolgens een normvervaging tot gevolg heeft.

Uit bovenstaande blijkt dat er dus sprake is van een toenemende complexiteit. Maatschappelijke verhoudingen lijken almaar ingewikkelder te worden. Dit werkt beleidsverdichting in de hand. De burgers zien door de bomen het bos niet meer. Normvervaging is het resultaat.

Het ondoorzichtig beleid

De oplossing voor bovenstaande problematiek is het aanbrennen van een samenhangend perspectief in het beleid. Er is niet alleen inzicht nodig in de bestaande toestand, maar ook uitzicht op de situatie die men wil bereiken. Juist zo'n samenhangend perspectief ontbreekt momenteel bij de overheid. Hoewel er behoefte is aan een generalistische benadering, komt het beleid vaak tot stand door allerlei specialisten op vele terreinen. Een beleid dat weinig doorzichtig is voor de normale burger.

Bovendien komt de norm van betaalbaarheid steeds vaker op de voorgrond te staan, waarbij een gemotiveerde afweging van de betrokken waarden en normen vaak uit het oog verloren wordt. In Weberiaanse termen: de doelrationaliteit (efficiency en effectiviteit) komt los te staan van de waardenrationaliteit en dreigt deze zelfs te verdringen.

Naar abstractere normen

Sommigen menen dat de oplossing voor beleidsverdichting deregulering, het eenvoudig afschaffen van allerlei regels, is. Ik geloof echter dat het niet de vraag is of er meer of minder regels gemaakt moeten worden. Nee, het gaat erom dat er een betere regulering komt. Een regulering die meer samenhang vertoont. Ik pleit voor regels/beleid gekenmerkt door een hoger abstractieniveau. De abstracte of algemene structuur van beleid op een bepaald gebied kan bijdragen tot een generalistische benadering. Niet

de specifieke onderdelen van beleid, maar de algemene structuur moet meer op de voorgrond geplaatst worden. Zo wordt de samenhang in het beleid beter in kaart gebracht. Er wordt meer duidelijkheid geschapen en normvervaging wordt tegengegaan.

Anderen zullen zeggen dat concretisering en dus specificering nodig is om duidelijkheid naar de burgers toe te scheppen. Algemene of abstracte beleidsregels zorgen juist voor onduidelijkheid. Immers, door de te ruime formulering van een beleidsregel is het soms niet duidelijk of een bepaalde handeling, zaak of situatie onder een norm valt. Echter deze specificering van normen hebben door hun geringe bereik tot gevolg dat er veel meer regels gemaakt worden. Zo komt de term beleidsverdichting weer in het vizier. De normvervaging steekt weer de kop op.

De abstractere normen hebben een groter bereik, een omvangrijker middengebied, en brengt zo meer structuur en duidelijkheid in het beleid aan. De burger snapt beter waar de politiek zich mee bezig houdt en kan beter verbanden in het gevoerde beleid ontdekken. Het is te vergelijken met iemand die zich in een donkere kamer bevindt en de keuze heeft tussen het beschikken over een zaklamp of een fakkel. Kiest hij voor de zaklamp dan kan hij niet zoveel zien, maar wat hij ziet, ziet hij scherp. Kiest hij voor de fakkel dan is de omgeving minder scherp belicht, maar hij kan wel meer tegelijk waarnemen. Zo kan hij de samenhang, de verbanden tussen de zaken die hij ziet, beter inschatten met als eindresultaat meer duidelijkheid voor de persoon.

De conclusie luidt dat de normvervaging tegengegaan moet worden door normvervaging, omdat deze algemene normen meer samenhang in de sociale werkelijkheid brengen. De burger weet weer wat de politiek doet en daar schort het nogal eens aan. Δ

Vele politici vinden dat het maar eens afgelopen moet zijn met de samenleving die alles toestaat. Het tijdperk van de „permissive society” moet beëindigd worden. Er is een hardere politiek nodig om de dingen die verkeerd gaan in de maatschappij aan de kaak te stellen. De burger moet naast zijn rechten ook zijn plichten kennen. Zo wordt normvervaging vaak als defect van de burger gezien. Is deze zienswijze wel juist of is normvervaging een politiek falen?

Zelden heb ik een artikel gelezen, dat inhoudelijk zo slecht in elkaar zit als het artikel „Doubleplusgood” of „Doubleplusungood”, Een gratis kijkje achter de schermen van het hemelse genot van Jurian Edelenbos. Hieronder doe ik een poging mijn kritiek enigszins kort te houden.

Het hoekje waar de klappen vallen

Astrid Stokman

Allereerst zou het wel wenselijk geweest zijn als Edelenbos de titel van zijn stuk ergens verklaard had. Niet iedereen heeft immers recentelijk Orwells 1984 gelezen. Het is mij nu in het geheel niet duidelijk wat hij met zijn conclusie „doubleplusungood” bedoelt.

Jurian Edelenbos krijgt het voor elkaar om tot drie maal toe een reeks goede argumenten op te sommen, die vervolgens afgedaan worden met achtereenvolgens „onzin!”, „nee dus!” en „onzin!”. Helaas wordt ik door de uitroepstekens niet overtuigd van zijn gelijk.

De auteur heeft een bijzonder romantisch beeld van de drugswereld. Ik vind het echter smakeloos om uitdrukkingen als „zevende hemel” of „hemelse genot” te gebruiken met betrekking tot de verslaving aan harddrugs. Het impliceert dat drugsverslaafden een heerlijk leven hebben, terwijl de term „hel” waarschijnlijk meer op zijn plaats is. Zwevende woorden horen thuis in het softdrugs wereldje.

Het is zeer wel mogelijk dat cocaïne de motor van de scene is. Dit neemt echter niet weg dat het gratis verstrekken van heroïne wel degelijk een oorzaak van overlast wegneemt. Edelenbos beweert dat heroïne een gevolg is van (de overlast van) heroïnegebruik. Knap.

Hulpverleners en politie zijn er van overtuigd dat zij wel degelijk een onderscheid kunnen maken tussen zwaar en minder zwaar verslaafden. De kern van zwaarverslaafden is vaak met naam en toenaam bij hen bekend. Hoewel drugsverslaafden vrijwel

alles doen om aan drugs te komen, voeren ze slechts korte-termijnbeleid. Genoeg is genoeg (hoewel „genoeg” steeds meer wordt). Slechts een enkeling zal zijn gebruik dan ook opvoeren om in aanmerking te komen voor gratis drugs. Die strategie vereist immers lange-termijn-denken. Hetzelfde argument geldt voor de drugsverstrekking aan AIDS-patienten. AIDS en niet seropositiviteit zou dan immers een criterium worden. Omdat het vele jaren kan duren voordat seropositieven AIDS ontwikkelen, zou ook dit plannetje een toekomstvisie van de verslaafde eisen. Edelenbos stelt het pleidooi voor legalisering van harddrugs voor, als zou het draaien om bezuinigingen op het politiekorps en de medische voorzieningen. De werkelijke gronden voor een deze stelling zijn acceptatie van de onoplosbaarheid van de problematiek, overzicht houden op de drugswereld en vooral het financieel aderen van de georganiseerde misdaad. De georganiseerde misdaad leeft op de gelden van de drugshandel. Hiermee worden wapens gekocht en politici, ambtenaren en ondernemers omgekocht. Georganiseerde misdaad is dus een veel groter gevaar voor de democratische samenleving dan drugs op zich. Wat ik werkelijk onbegrijpelijk vind is dat Edelenbos beweert dat het „te gek voor woorden zou zijn als we terwille van het geld over zouden gaan tot legalisering.” Hierboven heb ik reeds aangetoond dat dat niet de primaire reden is. Echter, als bestuurskundige zou Edelenbos toch moeten weten dat geld de enige manier is om onvergelykbare zaken te vergelijken. Vrijwel alle beleid wordt bekeken vanuit een financieel perspectief;

Schiphol gaat niet dicht (ondanks het gevaar voor mensenlevens), auto's worden niet verboden (ondanks milieu-schade), niet elk kind krijgt een eigen begeleider op weg naar school (terwijl dit toch verkeersongelukken zou voorkomen) etcetera.

Ik begin bijzonder moe te worden, als ik de bewering van Edelenbos lees over reclame voor harddrugs. Nee Jurian (zucht), niemand pleit voor het ongecontroleerd vrijgeven van harddrugs. Uiteraard zouden deze middelen slechts onder strenge voorwaarden beschikbaar zijn, niet verkocht worden aan minderjarigen en zou elke vorm van reclame verboden blijven. Dit geldt immers ook voor softdrugs.

Waarom is een paar extra problematische gevallen van softdrugsverslaving al teveel? Additionele verslaafden is een nadeel van legalisering, maar nadelen moeten altijd vergeleken worden met de voordelen. Een nadeel op zich is geen reden beleid onmiddellijk te verwerpen.

De vraag of toekomstige „nog hardere” drugs na legalisatie van de huidige vormen eveneens toegestaan zouden moeten worden, is niet direkt aan de orde. Het foefje is nu juist dat legalisatie de drugshandel voor criminelen in Nederland onaantrekkelijk maakt. Legalisatie is iets geheel anders dan het instellen van gedoogzones. Als drugs legaal verkrijgbaar zijn, verdwijnen juist de criminele dealers.

Mijns inziens heeft Jurian Edelenbos is zijn artikel dus absoluut niet aangetoond dat legalisering of selectief verstrekken van harddrugs ethisch, sociaal en maatschappelijk (wat is trouwens het verschil tussen

sociaal en maatschappelijk?) onverantwoord is. Slechts zijn bewering dat „harddrugs geen toverballen zijn, die verkrijgbaar zijn in winkels” is waar.

Kritiek op de kritiek

een naschrift

Jurian Edelenbos

Voordat ik overga tot het wegwerken van enkele „misinterpretaties”, wil ik eerst even zeggen dat ik blij ben dat er gereageerd wordt op mijn artikel. De tekst had als functie discussie los te weken onder de lezers van Bestuurskundige Berichten. Ik hoop dan ook dat Astrid Stokman de aftrap heeft gegeven voor verdere kritische benaderingen van de BB-lezers.

Nu de verdediging.

De titel „Doubleplusgood” of „Doubleplusungood” wordt aan het einde van de tekst verklaard. Uit de laatste zin van de tekst kan gedistilleerd worden dat „doubleplusungood” zeer slecht betekent.

De woorden „onzin!”, „nee, dus!” en „onzin!” zijn misschien wat absoluut gesteld, maar het kan niet ontkend worden dat deze onderbouwd worden. Volgens Stokman horen zwevende woorden niet thuis in het harddrugs-wereldje. Alsof softdrugsgebruikers alleen met hun hoofd in de wolken kunnen zitten. Harddrugsgebruikers weten ook wat „trippen” is. Bovendien is de gebruikte beeldspraak cynisch bedoeld.

Stokman beweert overigens dat ik zou beweren dat heroïne een gevolg is van heroïnegebruik. Ik zeg in mijn artikel dat heroïnegebruik een gevolg is van

cocaïnegebruik. Wil je de overlast van heroïnegebruik tegengaan, dan moet je niet het gevolg (heroïne), maar de oorzaak (cocaïne) aanpakken.

Tot slot wil ik nog even reageren op de reactie als zou legalisatie iets anders zijn dan het instellen van gedoogzones. Ik zeg niet dat dit synoniemen zijn. Ik wijs er echter op dat de apotheken, waar de drugs gratis verstrekt worden, kunnen uitgroeien tot trekpleisters van verslaafden. De openbare orde komt zo in gevaar.

Ik las dat Stokman soms moe werd toen ze mijn artikel las. Nu moet Stokman niet te moe worden om mijn tekst goed te blijven volgen. Overigens ben ik mij er goed van bewust dat verkeerde interpretaties niet enkel van één kant komen. „It takes two to tango.” Δ

Principes, geloof en bijgeloof

Saskia van Laar, voorzitter B.I.L. in het bestuursjaar '92-'93

Deze drieluik is zeldzaam integrerend. Ten eerste rijst de vraag in hoeverre de drie begrippen enige samenhang vertonen. Geloof en bijgeloof zijn wellicht twee kanten van dezelfde medaille. De scheidslijn tussen beiden is niet altijd even duidelijk. Toch associeert iedereen „geloof” met „kerk” en bijgeloof minder. Daaruit blijkt hoe de nederlandse samenleving nog steeds doordrongen is van bepaalde christelijke grondslagen en niet altijd in staat is van een afstand naar eigen gebruiken en gewoontes te kijken.

„Principes” worden door velen niet verbonden met geloof of bijgeloof. Bij principes denkt men aan melk in glazen flessen kopen, op de fiets naar je werk gaan, niet jatten terwijl het wel mogelijk is. Terwijl geloof en principes eigenlijk in elkaars verlengde liggen. Op basis van een willekeurig geloof, volg je bepaalde principes in je handelingen. In deze context past bijgeloof minder. Kortom, van een gesloten driehoek, waarbij de drie punten onderling verbonden zijn, is misschien in mindere mate sprake.

Ten tweede is het interessant te constateren dat er verschillende waarde-oordelen aan de termen verbonden zijn. Principes zijn goed, geloof minder en bijgeloof is zelfs komisch, of niet? Historisch gezien verschuiven de waarde-oordelen onderling. Principes worden nog maar recentelijk op een bepaalde manier gewaardeerd. Cosmetische verf kopen, die niet op een vieze wijze getest wordt, is pas sinds de invoering van de Bodyshop populair. Waarom dit zo verschuift is een derde integrerend punt.

Hoe ziet invulling van de drie termen er in ons dagelijks leven uit, dat wil zeggen toegespitst op ons student-zijn of iets op een vereniging als de B.I.L. Er vanuit gaande dat geloof niet religieus getint hoeft te zijn, kunnen we stellen dat we *geloven* dat een universitaire opleiding bepalend kan zijn voor onze arbeids toekomst en onze intellectuele ontwikkeling (leert de universiteit geen bepaalde denkwijze?). We houden er bepaalde *principes* op na, hoe deze univer-

sitaire opleiding genoten dient te worden. Geen student zal, in principe, afkijken of andermans werk kopiëren.

Nu blijkt wederom dat bijgeloof voornamelijk aan „geloof” gekoppeld wordt en hoe negatief het geïnterpreteerd wordt. *Bijgelovig* ben je als je bij een tentamen een specifiek sieraad *per se* wil dragen omdat je anders denkt dat je het niet kan halen.

Om ten slotte de B.I.L. onder de loep te nemen zien we dat de B.I.L. slechts kan bestaan omdat mensen *geloven* dat de B.I.L. een bijdrage kan leveren aan het vergroten van de persoonlijke ontwikkeling en die van de studie. De borrel op 19 januari dient er voor dit geloof kritisch te onderzoeken op mogelijk *bijgeloof* en of dit bepaald en gewaardeerd kan en moet worden. De B.I.L. hangt ook bepaalde *principes* aan, denk hierbij aan het nalaten van winstbejag en het bieden van de aantrekkelijkste activiteiten en services aan de leden.

Het concretiseren van de drie termen is essentieel voor een juiste ontwikkeling. 19 Januari biedt ar een unieke mogelijkheid toe! Δ

Illegalen gelegaliseerd

Haiko van der Voort

Onderzoek

Dhr. Vos begon zijn onderzoek over illegalen om verschillende redenen. Ten eerste kunnen illegalen niet gebruik maken van een ABW-uitkering. Het is dus de vraag hoe ze dan hun bestaan kunnen opbouwen. Ten tweede kunnen legale bewoners de opvang van illegalen niet meer aan. Ten derde wordt de maatschappelijke positie van legalen door aanwezigheid van illegalen negatief beïnvloed.

De grote oversteek

Een illegaal-in-spé vertrekt niet voor zijn lol naar een rijker land. Economische misère en een flink vleugje jong idealisme zijn de grootste drijfveren. Zijn familie en relaties investeren in zijn vertrek naar de nieuwe betere wereld. Terugkomen naar het vaderland, meestal Turkije, Marokko of Suriname zal dan ook nooit een overweging kunnen zijn. Nederland is voor deze mensen vrij populair, omdat ze, zowel absoluut als relatief, vrij worden gelaten. Er heerst hier een positief sociaal klimaat en men kan hier vrij over straat lopen, omdat de politie alleen hinderlijk aanwezige illegalen zal oppakken. Aanwezigheid van familie is ook vaak een reden om hier te komen. Vaak vragen ze een toeristenvisum naar het toekomstige vaderland aan. Er hoeft dan pas een

Dinsdag een december vond de eerste B.I.L.-lezing van het seizoen plaats. Deze droeg de titel „Illegalen gelegaliseerd.” Twee sprekers hebben dit thema verduidelijkt door ieder een vrij lang referaat te houden. Zij mochten zich verheugen op een ruim aantal luisteraars (ongeveer 45 mensen) in 't Keizerzertje. De eerste spreker was dhr. Vos, onderzoeker bij de Sociale Dienst te Den Haag. Hij vertelde ons over zijn onderzoek over illegalen en hun leefomstandigheden, beweegredenen en gedrag. Een bij het onderzoek behorend rapport is dit jaar uitgekomen. Dit referaat werd aangevuld door een betoog gehouden door dhr. Kersten, werkzaam bij het bevolkingsregister van Amsterdam. Hij was nauw betrokken bij de moeilijkheden rond het identificeren van illegale slachtoffers van de Bijlmerramp in oktober dit jaar.

(soms voorlopige) verblijfsstatus aangevraagd te worden op het moment dat ze niet meer van plan zijn naar hun oorspronkelijke thuis terug te keren. Ze kunnen een vergunning tot vestiging, en dus een vergunning tot verblijf, krijgen als ze gedurende zes jaar legaal in Nederland hebben gewerkt. Echter de makkelijkste weg om legaal te worden is in het huwelijk te treden met een legale bewoner van Nederland. Schijnhuwelijken komen dan ook voor.

Leven in Nederland

Illegalen zijn hier om een goed bestaan op te bouwen. Legaliteit is hiervoor niet de enige vereiste. Illegalen werken veel zwart om over enige middelen te kunnen beschikken. Werkgevers buiten hen vaak uit. De woon situatie van illegalen is naar hun arbeidssituatie. Vaak delen een stuk of drie mensen een goedkope kamer. Psychische klachten en besmettelijke ziekten zijn serieuze gevaren. Illegalen kunnen zich wel verheugen op enige voorzieningen. Het arbeidsbureau schrijft geen illegalen in, dus ze komen niet in aanmerking voor een WW-uitkering. De ZW, WAO, ZWF en AKW zijn echter wel op hen van toepassing. Bovendien zijn er diverse informele „grijze” kanalen. Zo komt het voor dat een illegaal een SOFI-nummer koopt voor een slordige honderd gulden.

Aanbevelingen

In het rapport worden verschillende aanbevelingen gedaan. De belangrijkste houdt in: een ontmoediging voor illegalen in spe om hierheen te komen. Momenteel worden illegalen niet het land uitgezet als ze voldoen aan de voorwaarden om een machtiging tot voorlopig verblijf te verkrijgen. Dit dient afgeschaft te worden. Illegalen die in Nederland verblijven moeten echter niet uitgezet worden.

Bevolkingsregister

Na deze wolkbreuk van informatie volgde de praktische kant van het probleem (of eerder: de problemen). Dhr Kersten legde ons eerst uit wat het bevolkingsregister inhoudt, te weten: boekhouding en vlottende gegevens over inwoners. Illegalen staan hier meestal niet in geregistreerd. Dit zorgde voor problemen toen op vier oktober het bekende El-Al vliegtuig neerstortte op twee flats in de Bijlmermeer. De registratie van de slachtoffers verliep stroef. Men kon niet precies zien wie er in die flats woonde, omdat er nogal wat illegalen huisden.

„Neef tiende etage”

De mensen moesten telefonisch doorgeven als vermiste bekenden er vermoedelijk bij betrokken waren. Er kwamen soms vage telefoontjes als „neef tiende etage.” Bovendien was er

onzekerheid over dubbelmeldingen en de vraag of de aangemelde persoon ook werkelijk in die flat woonde. Op twaalf oktober rees het bewustzijn dat er wel eens onterecht hulp aangevraagd werd. Om beter met de slachtoffers te kunnen praten werden ze allemaal in twee opvangcentra ondergebracht, te weten één in Novotel en één in een grote sporthal.

Kosto

Staatssecretaris Kosto schiep toen de mogelijkheid voor illegale slachtoffers een legale verblijfsvergunning te verkrijgen. Dit om „beklemmende humanitaire redenen.” Achttien oktober begon de registratie in de sporthal. Informatie werd volstrekt vertrouwelijk behandeld. Informatie van illegalen die niet in aanmerking

voor legalisatie kwamen, werd vernietigd. De zogenaamde „Kostolijst” zou op vrijdag 24 oktober vastgesteld moeten worden. Minstens één positieve bron was wel nodig om op deze lijst te kunnen voorkomen. Dit kon zijn een constatering van politie, van een dokter of verhuurder dat een illegale er echt woonde. De verwachting was dat ongeveer vijftien illegalen in aanmerking zouden komen voor legalisatie. Ongeveer 250 mensen kwamen zich melden, meer dan in één dag verwerkt kon worden voor gesprek. Daarom werd een deel van de registratie verschoven naar maandag twintig oktober aan de Herengracht een officieel overheidsgebouw. De mensen kregen een uitnodigingskaartje hiervoor.

Massaal

Die maandag kwam men massaal naar de Herengracht. Ongeveer 300 mensen kwamen vragen om legalisatie. De locatie was hiervoor niet geschikt, zodoende werden de mensen naar een naastgelegen grotere zaal gestuurd om aldaar een formulier in te vullen, waarop stond dat ze legaliteit zouden kunnen krijgen. Bovendien werden er persoonlijke afspraken gemaakt. Op woensdag en donderdag stond het wederom zwart van de mensen. Er kwamen zelfs bussen illegalen uit het buitenland. Daar hadden ze te horen gekregen dat men hier legaliteit kon krijgen. Uiteindelijk zijn er in totaal slechts zo'n 70 illegalen gelegaliseerd. Δ

Illustratie: Peter (Vrij Nederland, 31 oktober 1992)

Er worden veel begrippen in de bestuurskunde gebruikt. Eén daarvan is multidisciplinariteit. Hoe zinnig het gebruik van dat woord is, is echter niet duidelijk.

Het modewoord

Roger Jolly

Een toekomstbeeld

Het begint al vroeg in je studie. Al op een van de eerste colleges bestuurskunde wordt het je ingeprent: bestuurskunde is een multidisciplinaire wetenschap. Uit allerlei monodisciplines schraapt zij kennis bijeen een verwerkt die tot bestuurskennis. Dit feit maakt de bestuurskunde zo speciaal, je bent niet gebonden aan een starre monodisciplinaire visie.

En ooit, ja ooit, hoopt de Bestuurskunde te worden tot interdisciplinaire wetenschap. In die gelukzalige tijd zal de toepassingsgerichte bestuurskunde „op coherente wijze probleemgericht en vanuit een probleemoplossende totaliteits- en doelconceptie (...) relevante kenniselementen uit verschillende disciplines” (uit „Filosofie van de Bestuurswetenschappen”) samenvoegen. Dan hoeft de druk bezette beleidsmaker niet meer naar de politicoloog, de socioloog, de bestuursjurist, de econoom en ga zo maar verder, nee, dan hoeft hij alleen nog maar naar jou, de bestuurskundige en jij kan hem vanuit elke invalshoek en nu zelfs vanuit verschillende tegelijk vertellen hoe het beleid in te richten. Het Elysium is gekomen.

Ja, ja. De kans dat al die specialisten zich door jou werkloos laten maken, is natuurlijk miniem. Het wordt nu slechts verwarrender voor de beleids-

Het is een misverstand dat de bestuurskunde alle andere bestuurswetenschappen kan vervangen

maker: in plaats van de, zeg, vier specialisten die hij eerst moest raadplegen, moet hij er nu bij vijf op bezoek. De bestuurder zal door die overvloed aan „kennis” waarschijnlijk wel genoodzaakt zijn niet langer zelf zijn informatie bijeen te sprokkelen en hiervoor een expert in dienst nemen, maar of hij die even goed zal vertrouwen als zichzelf? Daar wil ik het nu niet over hebben. Laat ik slechts zeggen dat het een misverstand is te denken dat de bestuurskunde alle andere (monodisciplinaire) bestuurswetenschappen zal kunnen vervangen!

Enkele disciplines

Het is opvallend dat de wetenschappen die zich multidisciplinair noemen allemaal relatief jonge wetenschappen zijn. We weten inmiddels dat de bestuurskunde multidisciplinair genoemd wordt, maar er zijn er meer. Ook bijvoorbeeld de organisatiekunde en de bedrijfskunde claimen dit etiket. En DII-ers zullen bij het vak Bestuurlijke Informatiekunde horen dat ook dit een multidisciplinair, ja zelfs een interdisciplinair vak is. Maar zij hadden in de literatuur van IOM II, in „Vitale Organisaties”, nu juist gelezen dat bestuurlijke informatiekunde een monodiscipline is! Vreemd, zeer vreemd.

Laten wij de multidisciplinariteit maar eens nader bekijken aan de hand van twee vragen: „Wat is die multidisciplinariteit eigenlijk?” en „Hoe bijzonder is zij?”

Multidisciplinariteit

Multidisciplinariteit is eenvoudig gezegd het uit verschillende disciplines samen brengen van kennis. Bestuurskunde brengt onder meer kennis uit sociologie, economie, politicologie en recht bij elkaar. Van B.I.K. horen wij dat het elementen uit de bestuurskunde, de organisatiekunde en informatica verenigt. Maar op die

manier kun je verder gaan: ook informatica is een multidisciplinaire wetenschap. Zij haalt kennis uit de bestuurlijke informatiekunde, uit de wiskunde en de logica. Je kunt steeds doorgaan. En zeer vaak blijkt dat enkele deeldisciplines van de multidisciplines ook weer multidisciplinair zijn, een soort multidisciplinariteit in het kwadraat!

Per aspera ad astra

Voor we de vragen goed kunnen beantwoorden, moeten we eerst een paar zijstappen maken. We hebben namelijk een paar begrippen nodig: wetenschap en discipline. Voor wetenschap gebruik ik het wellicht wat naïve concept van het bestuderen om te proberen te verklaren. Een discipline, soms ook verwarrend „een wetenschap” genoemd, is een aantal personen dat een bepaald object van studie heeft en hier wetenschap op bedrijft. Het nut en bestaansrecht van een toegepaste wetenschap, bijvoorbeeld de technische natuurkunde of de prescriptieve bestuurskunde, is het bruikbaar maken van de kennis uit die discipline, (hier respectievelijk de natuurkunde en de bestuurskunde), voor de „leek”.

Laten we nu een analogie trekken met een andere multidisciplinaire wetenschap, de sterrenkunde (natuurkunde, scheikunde en wiskunde). Als we onder de hemel even alle zaken verstaan die er te bestuderen vallen, dan bestudeert elke wetenschap als het ware een klein stukje van de sterrenhemel; zo kijkt de bestuurskunde naar dat deel, dat wij het openbaar bestuur noemen. Die stukjes hemel kunnen elkaar niet raken, gedeeltelijk overlappen, ja soms zelfs samenvallen. Door het gigantische aantal observatoren (disciplines) is het zelfs bijna onmogelijk een stukje te vinden dat nog niet gedeeltelijk door een ander wordt bekeken.

Enkelen bestuderen in hun stukje hemel infrarood-bronnen, sommigen pulsars en weer anderen radio-sterren. Maar dat kan allemaal gebeuren binnen dat kleine stukje hemel. Als je wat meer wil weten over je studie-object kun je methoden van die andere wetenschappers lenen. Zo kun je een pulsar ook met een infrarood- of een radiotelescoop bekijken. Evenzeer kun je het openbaar bestuur met de hulpmiddelen van een jurist, een socioloog of een psycholoog bezien. Je hoeft je alleen maar te realiseren dat je niet alleen op de wereld bent. Dit is multidisciplinariteit.

Een dubbelsnijdend mes

De multidisciplinariteit werkt echter twee kanten op. Je kunt van het bestuursrecht zeggen dat dit het openbaar bestuur bekijkt vanuit het recht, maar je kunt net zo goed dat in dit geval het recht het openbaar bestuur met het instrumentarium van de

bestuurskundige bekijkt..

Voor de sociale wetenschappen maken gebruik van meerdere methoden, het is immers moeilijk greep te krijgen op het creatuur mens en geen enkele wetenschap heeft daarvoor genoeg aan maar een methode. Zeker deze wetenschappen zijn met recht multidisciplinair te noemen, maar we hebben boven al gezien dat bijna alle wetenschappen multidisciplinariteit kunnen claimen. Zo bijzonder is de multidisciplinariteit dus niet.

Het is opvallend dat veel „oudere” wetenschappen hun multidisciplinariteit niet aan de grote klok hangen. Waarom eigenlijk niet? Een even valide vraag is waarom de „jongere” wetenschappen het juist wel doen. Dit is een uiterst lastige vraag en ik heb niet de pretentie hier zomaar een antwoord op te weten. Misschien doen zij dit juist omdat zij jong zijn: ze

proberen nog een eigen „stukje hemel” af te bakken en kijken vol respect, misschien wel wat angstvallig en zelfs met een zeker minderwaardigheidsgevoel naar de oudere disciplines, die de „hemel” opgedeeld lijken te hebben. Wellicht trachten ze op deze manier wat respect af te dwingen of zelfs hun bestaan te rechtvaardigen. Misschien heeft iemand een beter antwoord. Over de eerdere vraag waarom de oudere disciplines zich niet multidisciplinair noemen nog dit: misschien hebben zij hun multidisciplinariteit gewoon nog niet ingezien.

Zo'n inzicht in de eigen multidisciplinariteit kan beslist een meerwaarde opleveren en de bestuurskunde moet zeker deze kennis niet vergeten. Kennis en respect komen met de jaren, maar waak voor de vergeetachtigheid. Δ

In dit stukje geef ik een overzicht van wat het Bestuurskundig Overleg Orgaan Studenten is, wat BOOS doet en welke functie zij voor studenten vervult. Het doel van dit orgaan is van gedachten te wisselen over problemen die studenten Bestuurskunde in hun studie tegenkomen. De problemen die in dit overlegorgaan ter sprake komen, worden maandelijks in een vergadering tegen het licht gehouden door een aantal actieve studenten. Op deze vergaderingen wordt bepaald of de aangedragen problemen belangrijk zijn, of ze structureel zijn en of er wat aan gedaan moet worden.

Boos

Niels van den Eeden,
voorzitter BOOS

Wat doet BOOS?

Wanneer een probleem urgent genoeg is om aandacht aan te besteden, wordt er eerst stevig over van gedachte gewisseld. Daarbij komt aan de orde wat BOOS kan doen, wie van de leden van BOOS gaan doen en hoe deze mensen zo strategisch mogelijk de problemen aan kunnen pakken. Een veel beproefd middel is met één of meerdere docenten te praten. Wanneer dan blijkt dat deze persoon of personen niet echt bereid zijn iets aan de problemen te doen, dan stellen

wij soms voor een handtekeningactie op touw te zetten. Dit middel blijkt in de praktijk zeer functioneel te zijn. Een ander goed werkend middel is de ombudsman (dit is een student die speciaal voor propedeuse-studenten een aanspreekpunt is) in te schakelen. Dit doet BOOS voornamelijk als het om kleine problemen gaat, zoals een verkeerde tentamenplanning, boeken die niet meer te verkrijgen zijn en slechte colleges. Verder zijn er ook problemen van meer structurele aard. De leden van BOOS zijn allemaal op grond van hun lidmaatschap van een bepaalde commissie, raad of vereniging in BOOS vertegenwoordigd.

De leden zijn respectievelijk lid van de universiteitsraad, de faculteitsraad, de studierichtingscommissie, het vakgroepbestuur, de coördinatiecommissie onderwijszaken, de B.I.L. en Bestuurskundige Berichten. Tevens behoort de ombudsman tot BOOS. Dit neemt niet weg dat de leden van BOOS het altijd zeer op prijs stellen als actieve studenten, die niet in een der vele commissies vertegenwoordigd zijn, de vergaderingen van BOOS bijwonen.

Een roemrijke geschiedenis

BOOS bestaat nu ongeveer twee jaar. In deze tijd zijn waarschijnlijk alle

docenten wel eens met ons geconfronteerd. Wanneer men hen vraagt naar hun ervaringen zijn die meestal erg positief. Dit is ook niet zo verwonderlijk. De vakgroep heeft een aantal goede redenen waarom zij het bestaan van BOOS belangrijk vindt. Ten eerste vertegenwoordigt BOOS een grote studentenpopulatie. Men moet hierbij minimaal aan duizend dagstudenten denken. Ten tweede komen de klachten van studenten niet ongecoördineerd en ongegrond bij de docent. BOOS treedt als eenheid naar buiten. Ten derde kan zij een legitimerende functie voor de vakgroep vervullen. De vakgroep vraagt af en toen onze instemming met hun strategisch, onderzoeks- of onderwijsbeleid. Wanneer wij dit beleid goedkeuren, kan men ons daaraan houden. Ten vierde leidt het bestaan van BOOS er toe dat de docenten sneller en makkelijker aan de weet kunnen komen, wat er onder de studenten leeft. Maar in de eerste plaats is BOOS er voor de studenten.

Belangen

Het is daarom belangrijk dat BOOS net zo'n naamsbekendheid krijgt als bijvoorbeeld de B.I.L. en dat zij goed en structureel (weer)werk levert aan de vakgroep. Dit is van belang, omdat de belangen van de studenten te makkelijk verkwanseld worden, wanneer de klachten niet gebundeld zijn. BOOS dankt in ieder geval aan dit feit haar bestaansrecht. BOOS poogt zo goed en zo kwaad als dat gaat de belangen van studenten bestuurskunde zo zorgvuldig mogelijk en op basis van geldige argumenten bij de vakgroep bestuurskunde te behartigen.

**BOOS
heeft zich
sterk gemaakt om
de kwaliteit
van de readers
te verbeteren**

BOOS het afgelopen jaar

Zoals boven gemeld kunnen de problemen die in BOOS besproken worden in twee groepen ingedeeld worden. Ten eerste zijn er het hele jaar de kleine problemen, zoals problemen met tentamendata, met docenten, met te laat nagekeken tentamens en problemen met betrekking tot de organisatie van colleges. Ten tweede zijn er problemen van een meer structurele aard. Men kan hierbij denken aan kwalitatief slechte readers of aan het opgeven van te dure boeken voor bepaalde vakken. In het onderstaande zal ik op twee structurele problemen, waar BOOS mee te maken heeft gehad, wat dieper ingaan.

Literatuur en readers

In de sociale wetenschappen wordt in het algemeen veel literatuur voorgeschreven. Ook bij bestuurskunde wordt er van de student verwacht dat hij of zij een aanzienlijk aantal boeken leest. Aangezien het vele kosten met zich meebrengt wanneer de student alle boeken aan zou moeten schaffen, is het beleid van de vakgroep er op gericht de kosten van de literatuur zo laag mogelijk te houden. Dit aangename beleid voor studenten komt er op neer dat er veel readers worden gemaakt. Veel readers heeft echter ook z'n schaduwzijden, omdat readers ook niet alles zijn voor studenten. De artikelen of hoofdstukken in de readers vertonen weinig samenhang. Ook zijn de artikelen in de readers vaak slecht te lezen. Dit heeft er mee te maken dat de artikelen te licht gecopieerd zijn, dat notenapparaten zijn weggelaten of dat er zelfs hele bladzijden, dan wel delen van pagina's zijn verdwenen. BOOS heeft zich sterk gemaakt om zowel meer klassieke werken voor te schrijven als de kwaliteit van de readers te verbeteren.

Ontwikkelingsbestuur

Het tweede probleem waar BOOS zich het afgelopen jaar intensief mee bemoeit heeft, gaat over het volgende. De studierichting bestuurskunde in Leiden onderscheidt zich van alle andere bestuurskundeopleidingen in ons land door als enige de afstudeervariant „Ontwikkelingsbestuur” aan te bieden. Elk jaar maker er weer een

BOOS heeft gezorgd dat studenten zich tegenwoordig kunnen beroepen op het Onderwijsstatuut

aantal mensen gebruik van om op dit beleidsterrein af te studeren en in ontwikkelingslanden stage te lopen. Tot ongeveer vorig jaar december hadden we een speciale docent in de vakgroep die niet alleen zeer gespecialiseerd was in ontwikkelingsbestuur, maar die ook alle studenten die stage liepen in verre landen begeleidde in verlerlei opzichten. Toen deze docent ontslag genomen had, zag het er lange tijd naar uit dat de vakgroep deze afstudeerrichting zou opheffen. De reden die hiervoor werd aangedragen, was dat het rendement van dit afstudeertraject te laag zou zijn. BOOS heeft met behulp van een handtekeningactie er onder andere voor gezorgd dat er snel een sollicitatieprocedure op gang kon worden gezet om een nieuwe docent aan te stellen.

Onderwijsstatuut

Verder kan er opgemerkt worden dat BOOS niet alleen reageert op problemen, maar het afgelopen jaar ook zelf met initiatieven is gekomen. BOOS heeft er bijvoorbeeld voor gezorgd dat studenten en docenten zich tegenwoordig kunnen beroepen op het Onderwijsstatuut. Dit statuut regelt de rechten en plichten van studenten en docenten ten opzichte van elkaar. Wanneer tentamens bijvoorbeeld niet op tijd nagekeken worden, kunnen studenten met het Onderwijsstatuut in de hand hun beklag bij de desbetreffende docent doen. Dit Onderwijsstatuut is op te vragen bij het onderwijssecretariaat. Tot slot kan vermeld worden dat BOOS momenteel bezig is het in te voeren mentorsysteem voor alle studenten bestuurskunde mede vorm te geven. Ook hierbij hoopt BOOS jullie belangen zo goed mogelijk te behartigen. Δ

Commissie L.B.D. '93
vakgroep
Bestuurskunde

Wassenaarseweg 52
2333 AK Leiden
071-273696

Giro 6335749

In Staat van Ontbinding ? over het vermeende machtsverlies van de rijksoverheid

De zevende Landelijke Bestuurskunde Dag gaat komend jaar in op de discussie over de toekomst van de nationale overheid. Een veelgestelde vraag is of de staat bevoegdheden verliest naar 'boven' (E.G.), naar 'opzij' (maatschappelijk middenveld) en naar 'beneden' (lokaal bestuur). Tijdens het ochtend-programma worden inleidingen gehouden over deze drie richtingen van mogelijk machtsverlies. Met de inzet van co-referaten wordt zichtbaar gemaakt dat elke schets van bovenstaande ontwikkelingen discutabel is.

Het middagprogramma kent een nieuwe opzet. De deelnemers krijgen bij het open podium of de denktanks de ruimte om te reageren op en bij te dragen aan de discussie.

denktank

In een denktank krijgt een kleine groep congresgangers de opdracht een advies op te stellen. Hoe dient de rijksoverheid met betrekking tot een geschetste ontwikkeling te reageren? Te denken valt aan adviezen over de (on)wenselijkheid van een departementale herindeling; van een vierde bestuurslaag of over het gevaar van een democratisch vacuüm. Er zullen acht denktanks actief zijn met verschillende onderwerpen. Bij inschrijving voor deze dag kunt u een voorkeur opgeven.

open podium

Het open podium is bedoeld voor een ieder die op bovenstaande vraagstelling 'In Staat van Ontbinding?' wil reageren. Dit kan in de vorm van een korte presentatie of door de verdediging van stellingen tegenover enkele uitgenodigde deskundigen en een grote groep congresgangers. Voor de goede orde is het gewenst dat u van tevoren laat weten indien u van deze gelegenheid gebruik wilt maken.

De Commissie L.B.D. '93 nodigt u nadrukkelijk uit om een bijdrage aan de discussie te leveren.

19 maart 1993- Landelijke Bestuurskunde Dag -te Leiden

voor meer informatie:
Commissie L.B.D. '93, vakgroep Bestuurskunde
Wassenaarseweg 52; 2333 AK Leiden; 071-273696

Rijks Universiteit Leiden

KOOYKER

sinds 1863

**Algemene en Academische
Boekhandel**

In het hart van de Randstad
vindt u één van de grootste
voorraadhoudende Boekhandels
voor Universiteit en HBO.

BREESTRAAT 93,
2311 CK Leiden.
tel.: 071 - 160 500,
fax: 071 - 144 439.